

Vi in vaš anestetik

Ta brošura nudi informacije o tem, kaj pričakovati pri operacijskem posegu z anestezijo. Napisali so jo anesteziologi, v sodelovanju s pacienti in predstavniki pacientov. Brošura navaja tudi, kje lahko najdete druge koristne informacije.

Vsebina

Brošura razloži:

- Različne vrste anestetikov
- Kaj se zgodi pred operacijo
- Kako se s svojim anesteziologom posvetovati o tveganjih in možnostih
- Kako se pripraviti na operacijo
- Kaj se zgodi na dan operacije
- Kaj se zgodi po operaciji
- Kje najti več informacij.

Kaj je anestezija?

Anestezija preprečuje, da bi čutili bolečino in druge neprijetne občutke. Uvaja se lahko na različne načine in ne povzroči nujno spanca.

Obstajajo različne vrste anestezije, ki se razlikujejo po načinu uvajanja:

Lokalna anestezija vsebuje injekcije, ki omrtvičijo majhen del telesa in se jih ponavadi uporablja za sorazmerno majhne posege. Ostanete pri zavesti, a ne čutite bolečine. Takšne anestetike ponavadi odmeri kirurg, ki opravlja poseg.

Pri regionalni anesteziji (na primer spinalna, epiduralna ali živčna anestezija) se uporablja injekcije, ki omrtvičijo večji ali globlji del telesa. Ostanete pri zavesti ali v stanju sedacije, a ne čutite bolečine. Pri določenih operacijah je lahko prisoten občutek pritiska.

Splošna anestezija so zdravila, ki povzročijo stanje, podobno globokemu spancu. Ključna je za nekatere operacije in posege. Niste pri zavesti in ne čutite ničesar. Zdravila za splošno anestezijo se ponavadi odmeri intravenozno, vdihuje v obliki plina ali pa se jih odmeri kot kombinacijo obojega.

Pri sedaciji gre za zdravila, ki povzročijo občutek zaspanosti in sproščenosti. Ne boste trdno spali, morda se boste tudi zavedali svoje okolice.

Sedacija se pogosto uporablja skupaj z lokalnim ali regionalnim anestetikom. Sedacija je lahko glede na poseg minimalna ali globoka, po njej pa se lahko spomnite vsega, samo nekaterih stvari ali ničesar.

Za več informacij o sedaciji si oglejte letak o pomirjevalih: **Informacije o sedaciji**, ki je na voljo na naši strani: www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/slovenian

Več informacij o različnih vrstah anestetikov lahko najdete na www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/slovenian

O anesteziologih

Anesteziologi so posebej usposobljeni zdravniki, ki:

- se z Vami pogovorijo o tem, katere vrste anestetika so primerne za Vašo operacijo
- Vam v primeru, da je na voljo več izbir, pomagajo pri izbiri in se z Vami posvetujejo o tveganju, prednostih in alternativah
- z Vami sestavijo načrt za anestezijo in postoperativno obvladovanje bolečine
- Vam dajo anestetik ter skrbijo za Vašo dobrobit in varnost med celotno operacijo in nato v sobi za okrevanje.

Morda boste spoznali tudi drug visoko izobražen zdravstveni kader. Več o njihovi vlogi in o skupini za anestezijo si lahko preberete na naši spletni strani:

www.rcoa.ac.uk/patientinfo/anaesthesia-team

Klinika za predoperativni pregled (klinika za predoperativno oceno)

Če je Vaša operacija načrtovana, boste nekaj tednov ali dni pred posegom morda vabljeni v kliniko za predoperativno oceno. Če je poseg manjši, Vas bo medicinska sestra morda poklicala kar po telefonu in vam zastavila nekaj vprašanj.

Prosimo, s seboj prinesite:

- seznam zdravil, ki jih jemljete, ali pa s sabo prinesite svoja zdravila v njihovem pakiranju (kopijo tega seznama lahko dobite pri svojem farmacevtu ali družinskem zdravniku)
- morebitne informacije o opravljenih testih in zdravljenjih iz drugih bolnišnic
- informacije o morebitnih težavah, ki jih imate vi ali vaša družina z anestetiki
- morebitne rezultate nedavnih meritev krvnega tlaka.

Pomembno je, da Vaš družinski zdravnik izmeri Vaš krvni pritisk takoj, ko izveste, da boste imeli operacijo. Če je Vaš krvni pritisk visok, ga na ta način lahko začnete zdraviti veliko pred operacijo, da se izognete prelaganju operacije.

Medicinske sestre na kliniki:

- Vas bodo podrobno izprašale o vaši ravni fizične dejavnosti in o morebitnih fizičnih ali duševnih težavah
- Vas bodo povprašale o alergijah in alergijskih reakcijah (prinesite podrobne informacije)

- bodo sestavile natančen seznam zdravil, ki jih jemljete, vključno z zdravili proti bolečinam za daljše obdobje
- Vas bodo vprašale, ali kadite, pijete alkohol ali jemljete rekreacijske droge
- Vas bodo stehtale in izmerile Vašo višino
- bodo preverile Vaš krvni pritisk, srčni utrip in raven kisika
- bodo poslušale Vaše srce in prsni koš, če je to potrebno
- bodo naročile krvne preiskave, če je to potrebno
- bodo izvedle elektrokardiogram (EKG), da preverijo Vaše srce, če je to potrebno
- bodo vzele bris kože in/ali nosu, da izločijo prisotnost morebitnih okužb
- Vam bodo svetovale, katera zdravila vzemite na dan operacije in katera zdravila proti bolečinam imejte pripravljene doma za okrevanje po posegu
- Vas bodo informirale o posegu in morebitnih tveganjih
- Vas bodo informirale o tem, kdaj nehati jesti in piti.

Vam bodo povedale več o transfuziji krvi, če bodo menile, da bo lahko da potrebna.

Transfuzije krvi se izvajajo le, če so res nujne. Informacije o njih lahko najdete tudi na spletni strani NHS:

www.nhs.uk/what-we-do/blood-services/blood-transfusion

Srečanje z vašim anesteziologom

Z anesteziologom se boste morda sestali v kliniki za predoperativno oceno. Če ne, boste svojega anesteziologa spoznali v bolnišnici na dan Vaše operacije. Z Vami se bodo pogovorili o vrstah anestezije, ki jih lahko dobite, kot tudi o prednostih, tveganjih in Vaših preferencah, nato pa se boste skupaj odločili, kateri anestetik je najboljši za Vas.

Vendar pa niso vse vrste anestezije primerne za vse vrste operacij.

Če obstaja možnost izbire anestetika, bo odločitev o izbiri odvisna od:

- Operacije, ki jo boste imeli
- Kakršnihkoli zdravstvenih težav in specifičnih tveganj
- Vaših želja in razlogov zanje
- priporočil in posebnih veščin anesteziologa
- opreme, osebja in sredstev v bolnišnici.

Tveganj in skupnega odločanja

Sodobni anestetiki so zelo varni. Obstajajo nekateri pogosti stranski učinki anestetikov ali opreme, ki običajno niso nevarni ali dolgotrajni. Tveganja se med posamezniki razlikujejo in so odvisna od postopka in anestezijske tehnike.

Vaš anesteziolog se bo z Vami pogovoril o tveganjih, za katere meni, da so relevantna za Vas. O manj pogostih tveganjih se bo z Vami pogovoril le, če meni, da so za Vas relevantna.

Če želite podrobnejše informacije o tveganjih pri anesteziji, prosimo obiščite:
www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/slovenian

Skupno odločanje

Skupno odločanje poskrbi za podporo posameznikov, da sprejmejo odločitve, ki so prave za njih. Je skupni proces, skozi katerega klinični delavec podpira pacienta, da doseže odločitev glede svojega zdravljenja.

Ta pogovor združi:

- Strokovno znanje kliničnega delavca, na primer o možnostih zdravljenja, dokazih, tveganjih in prednostih
- kar pacient najbolje pozna: svoje lastne preference, osebno situacijo, cilje, vrednote in prepričanja.

Izvedite več na: www.england.nhs.uk/personalisedcare/shared-decision-making

Tukaj je nekaj virov, ki jih lahko uporabite, da iz posvetovanj z anesteziologom ali osebjem za predoperativno oceno odnesete kar se da veliko:

Okvir Choosing Wisely UK BRAN

Ta vir uporabite kot opomnik, da postavljate vprašanja o zdravljenju.
https://bit.ly/CWUK_leaflet

NHS postavi tri vprašanja

Morda boste morali sprejemati odločitve glede svojega zdravljenja.
https://bit.ly/NHS_A3Qs

Center za perioperativno oskrbo (CPOC)

CPOC skupno sprejemanje odločitev obrazloži v obliki animacije.
www.cpod.org.uk/shared-decision-making

Vprašanja, ki jih morda želite zastaviti

Če imate vprašanja glede svojega anestetika, si jih zapišite (lahko uporabite spodnje primere in svoje dodate spodaj). Če želite pred dnevom operacije govoriti z anesteziologom, se obrnite na ekipo za predoperativno oceno, ki bo morda lahko poskrbela, da se boste po telefonu pogovorili z anesteziologom ali se z njimi srečali v ambulanti.

1. **Ali imam pri tem anestetiku kakšna posebna tveganja?**
2. **Ali bo anestetik vplival na moje okrevanje po operaciji?**

Priprave na operacijo

Bolj zdravi bolniki, ki lahko izboljšajo svoje zdravje in raven aktivnosti, hitreje okrevajo po operaciji, po njej pa imajo tudi manj zapletov.

Pred kirurškim posegom lahko storite veliko, da se nanj pripravite. Tudi majhne spremembe lahko vodijo do velikih razlik. Morda bi bilo dobro, da povečate svojo raven fizične aktivnosti in izboljšate svojo prehrano. Če pijete ali kadite, bi morda bilo dobro, da pitje oziroma kajenje zmanjšate ali celo popolnoma prenehate.

Če imate že dlje časa trajajoče zdravstvene probleme, pri svojem splošnem zdravniku povprašajte, če jih lahko pred operacijo kakorkoli zmanjšate.

Naši viri **Fitter Better Sooner** r Vam bodo zagotovili informacije, ki jih potrebujete, da boste boljše pripravljene in obveščene pred operacijo. Za več informacij prosimo obiščite našo spletno stran: www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/slovenian

Na dan operacije

Bolnišnica vam mora dati jasna navodila o tem, kdaj morate prenehati jesti in piti. Ta navodila so pomembna. Če je med anestezijo v želodcu hrana ali tekočina, lahko pride v grlo in pljuča ter ogrozi vaše življenje.

Če imate sladkorno bolezen, se posvetujte s svojo bolnišnico o tem, kdaj morate prenehati jesti in piti in kako morate jemati zdravila na dan operacije.

Če ste kadilec, na dan operacije ne smete kaditi, saj kajenje zmanjša količino kisika v krvi. Prav tako ne smete kaditi e-cigaret.

Če jemljete zdravila, morate upoštevati posebna navodila ekipe za predoperativno oceno o tem, kako jih jemati na dan operacije. Lahko boste popili požirek vode, da boste vzeli potrebne tablete.

Če jemljete zdravila za redčenje krvi, kot so varfarin, klopidogrel ali rivaroksaban, se boste morali posvetovati s svojim svetovalcem ali ekipo za predoperativno oceno, če jih morate prenehati jemati in kdaj. Pregledali bodo morebitna tveganja za krvavitve in nevarnosti prekinitve zdravljenja ter z Vami sestavili načrt. Pred operacijo vam bo medicinska sestra dala jasna navodila.

Če ste tik pred tem, da oditete v bolnišnico, pa se ne počutite dobro, se po telefonu posvetujte z oddelkom.

Pred prihodom v bolnišnico odstranite lak ali gel za nohte in umetne nohte. To zagotavlja, da bo priponka na prstu za merjenje ravni kisika med delovanjem anestezije dobro delovala.

Priprave na operacijo

Vaša medicinska sestra Vam bo dala bolniško obleko in se z Vami pogovorila o tem, kakšno spodnje perilo lahko nosite.

Morda Vas bodo prosili, da nosite elastične nogavice, da tako zmanjšate tveganje za nastanek krvnih strdkov v nogah.

Medicinska sestra Vam bo na zapestje ali gleženj pritrdila identifikacijske zapestnice, v nekaterih bolnišnicah pa še dodatno zapestnico, če imate alergije.

Pred nekaterimi anestetiki se včasih daje premedikacija („pre-med“). Premedikacija telo pripravi na operacijo - lahko začne lajšati bolečine, zmanjša raven želodčne kisline ali Vam pomaga pri sprostitvi.

Če ste ženska in v rodni dobi, bo sestra na vzorcu urina opravila test nosečnosti. To je standardna praksa.

Odstraniti morate nakit in/ali vse okrasne pirsinge. Če nakita ne morete odstraniti, ga bodo sestre prekrile s trakom, da preprečijo poškodbo nakita ali Vaše kože. Poročni prstan običajno lahko nosite.

Morda Vam bodo ponudili požirek vode.

Ko vas pokličejo za operacijo

- bo nekdo izmed osebja z Vami šel do operacijske sobe.
- Običajno lahko nosite očala, slušni aparat in zobno protezo do prihoda v sobo za anestezijo. Če Vam ne bodo dali splošnega anestetika, jih boste morda lahko obdržali.
- Če bo anestezija lokalna ali področna, boste lahko vzeli s sabo svojo elektronsko napravo in slušalke, da boste poslušali glasbo (pred posegom o tem povprašajte medicinsko sestro).
- Morda boste v operacijsko dvorano šli normalno, v spremstvu enega od zaposlenih, morda pa Vas bodo tja odpeljali v vozičku, na postelji ali na nosilih. Če boste šli peš, lahko običajno nosite svojo haljo in copate.

Ko boste prispeli v operacijski oddelek bodo pred začetkom anestezije opravljene rutinske preiskave. Povprašali Vas bodo po Vašem imenu, datumu rojstva, operaciji, ki bo opravljena, na katerem delu telesa bo operacija opravljena, kdaj ste zadnjič jedli ali pili in ali imate kakšne alergije. To so rutinske preiskave v vseh bolnišnicah.

Uvedba anestetika

Anestetik se lahko uvede v anestezijski ali operacijski sobi. Vaš anesteziolog bo sodeloval z usposobljenim asistentom. Anesteziolog ali asistent bo povezal aparate in monitorje, s katerimi bo izmeril vaš srčni utrip, krvni tlak in raven kisika, ter vso preostalo potrebno opremo.

V žilo na zadnji strani dlani ali roke Vam bodo vstavili kanilo, tanko plastično cev. Skozi to cev Vam bodo dajali anestetik in vsa druga zdravila, ki bodo potrebna med operacijo in po njej. Če Vam misel na vstavljanje kanile povzroča nelagodje, bodo morda lahko nanegli anestetično kremo, ki bo omrtvičila področje, kjer se kanila vstavi.

Splošni anestetiki

- Anestetike se skozi kanilo vbrizga v žilo. To metodo se splošno uporablja za uvajanje anestetika, pa tudi za dajanje drugih zdravil tekom operacije. Morda Vam bodo z masko dajali tudi kisik.
- Ko zaspate, Vam bodo vstavili cev za kisik, ki bo dovajala kisik in anestetike v obliki plina, če bo to potrebno. Cev za dihanje bodo odstranili, preden se prebudite.

Več informacij lahko najdete v brošuri **Vaša dihalna pot in dihanje med anestezijo:**

www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/slovenian

Regionalni anestetiki

V primeru, da boste dobili regionalni anestetik, se bo zgodilo sledeče:

- Vaš anesteziolog Vas bo prosil, da med vbrizgavanjem mirujete. Morda bo za namestitev lokalnega anestetika uporabil poseben stroj za ultrazvok. Morda boste čutili topel občutek mravljinčenja, ko bo anestetik začel delovati
- Operacija se bo nadaljevala šele, ko boste vi in vaš anesteziolog prepričani, da je področje omrtničeno. Vaš anesteziolog bo izvedel več testov, da se prepriča, da anestetik deluje
- Ostali boste budni in se zavedali okolice, razen če boste sedirani. S pregrado Vam bodo preprečili gledanje operacije, razen če si to želite in se operacijska ekipa s tem strinja
- Pri regionalni anesteziji bo ob Vas vedno član anesteziološke ekipe, s katerim lahko kadar koli govorite
- Med posegom Vam bo morda dovoljeno s slušalkami poslušati glasbo.

Soba za okrevanje

Po operaciji Vas bodo najverjetneje peljali v sobo za okrevanje, poseben oddelek blizu operacijske sobe, kjer Vas bodo pozorno nadzorovali med okrevanjem od anestetika. Osebje v sobi za okrevanje bo poskrbelo, da Vam bo čim bolj udobno, in Vam bo dalo dodatna zdravila, če jih boste potrebovali. Ko se bodo prepričali, da ste si po anestetiku varno opomogli, in bo na voljo postelja, boste prepeljani nazaj na oddelek.

Lajšanje bolečine po operaciji

Vrsta in količina protibolečinskih zdravil, ki Vam jih bodo ponudili, bosta odvisna od opravljene operacije in jakosti bolečine po operaciji. Nekateri ljudje potrebujejo več protibolečinskih zdravil kot drugi.

Na splošno lahko po operaciji pričakujete določeno mero bolečine ali neugodja. Močnejša protibolečinska zdravila lahko bolečino zelo dobro lajšajo, vendar imajo lahko neželene učinke, kot so slabost, zaprtje in, dolgoročno, zasvojenost.

Morda Vam bodo ponudili naslednje vrste protibolečinskih zdravil:

- **pilule, tablete ali tekočine za zaužitje** – te se uporablja pri vseh vrstah bolečine. Ponavadi pričnejo delovati pol ure po zaužitju. Da lahko ta zdravila delujejo, morate biti sposobni piti in jesti, in ne sme Vam biti slabo.
- **Injekcije** – te so lahko intravenozne (skozi kanilo v veno za hitrejši učinek) ali intramuskularne (v nogo ali mišico zadnjice z iglo, pri čemer se učinek pokaže po približno 20 minutah).
- **Analgezija pod nadzorom bolnika (PCA)** - stroj s potisnim gumbom, ki ob Vašem pritisku sprosti majhen odmerek močnega protibolečinskega sredstva neposredno v Vašo kanilo ali kapalko. Programiran je tako, da si ne morete dati prevelikega odmerka. Ta način Vam zagotavlja neposreden nadzor nad lajšanjem bolečin.
- **Lokalni in regionalni anestetiki, vključno s spinalnimi in epiduralnimi** – te vrste anestetikov so za lajšanje bolečin po operaciji lahko zelo uporabne. Več podrobnosti lahko najdete v naših brošurah **Epiduralno lajšanje bolečin po operacijah, Vaša spinalna anestezija in Bloki živcev pri operaciji rame, roke in dlani:** www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/slovenian

Lajšanje bolečin po odhodu iz bolnišnice

Čeprav boste ob odhodu iz bolnišnice morda dobili zalogo zdravil proti bolečinam, je smiselno kupiti nekaj protibolečinskih tablet brez recepta, ki jih boste imeli pripravljene doma. Če jih dva tedna po odpustu iz bolnišnice še vedno potrebujete, se obrnite na svojega družinskega zdravnika in o tem posvetujte z njim.

Morda Vam bodo po operaciji predpisali protibolečinska zdravila, ki vsebujejo opioide. Pomembno je, da ta zdravila čim prej zmanjšate in nato prenehate uporabljati, saj Vam lahko njihova nadaljnja uporaba znatno škoduje.

Več informacij o opioidih lahko najdete na spletni strani Fakultete za bolečinska zdravila: www.fpm.ac.uk/opioids-aware/information-patients

Pot domov in kdaj prositi za pomoč

Po operaciji ne boste mogli voziti, zato poskrbite za taksi ali za to, da Vas po operaciji pelje domov znanec.

Pred odpustom iz bolnišnice Vam bodo podane informacije o vajah, ki jih boste morali izvajati za lažje okrevanje, pa tudi informacije o oskrbi rane.

Stopite v stik s svojim družinskim zdravnikom ali bolnišnico, v kateri je poseg bil izveden, če:

- ste v hudih bolečinah ali se bolečine poslabšajo
- na področju telesa, kjer ste imeli operacijo, pride do bolečin ali otekanja
- Vas prične boleti prsni koš ali pride do težav pri dihanju
- imate kakršnekoli pomisleke, ki niso bili obdelani v informacijah o odpustu, ki ste jih dobili v bolnišnici.

Če se počutite zelo slabo, morate čim prej v Vam najbližji oddelek za ambulantno oskrbo.

Izjava o omejitvi odgovornosti

Trudimo se, da bi bili podatki v tej zloženki točni in aktualni, vendar tega ne zagotavljamo. Ne pričakujemo, da bodo te splošne informacije odgovorile na vsa vprašanja, ki bi jih lahko imeli, ali da bi obravnavali vsa področja, ki bi se vam zdela pomembna. O izbiri ali morebitnih težavah, se posvetujte s svojim zdravniškim osebjem, pri tem pa naj vam ta navodila služijo kot vodilo. Zloženka se ne sme obravnavati kot zdravniški nasvet. Ne sme se uporabljati za komercialne ali poslovne namene. Za celotno izjavo o omejitvi odgovornosti kliknite tukaj (www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/slovenian).

Vse prevode je zagotovila prevajalska skupnost Translators without Borders (Prevajalci brez meja). Kakovost teh prevodov je preverjena, kljub temu pa obstaja nevarnost netočnosti in napačne interpretacije nekaterih informacij.

Zaupajte nam svoje mnenje

Če imate kakršne koli pripombe, jih pošljite na naslov: patientinformation@rcoa.ac.uk

Royal College of Anaesthetists

Churchill House, 35 Red Lion Square, London WC1R 4SG
020 7092 1500

rcoa.ac.uk

Šesta izdaja, april 2023

Ta zloženka bo pregledana v treh letih od datuma objave.

© 2023 Royal College of Anaesthetists

To zloženko se lahko kopira za pripravo informacijskega gradiva za paciente. Pri tem navedite ta izvorni vir. Če želite del te zloženke uporabiti v drugi publikaciji, morate to ustrezno navesti in odstraniti logotipe, blagovne znamke in slike. Za več informacij se obrnite na nas.